

Poláková, Mariana (2017). *Vznik a vývoj satiry v římské literatuře* (Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity; 152 s.). Brno: Masarykova univerzita, ISBN 978-80-210-8805-4.

Nina Jašková

Publikaci *Vznik a vývoj satiry v římské literatuře* sepsala Mariana Poláková jako svoji první monografii poté, co úspěšně obhájila v roce 2016 disertační práci na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Disertační práce se tedy stala důležitým východiskem pro autorčin první literární počín.

Se vznikem a vývojem satiry úzce souvisí otázka, zda lze satiru vůbec nazývat žánrem. Autorka pečlivě zdůvodňuje, proč na satiru jako na žánr pohlíží (zasazuje ji do žánrové terminologie). Koncepce knihy je podrobná a zároveň přehledná. Otázku vzniku a vývoje satiry rozpracovává v pěti hlavních kapitolách (*Žánr; Satira: Terminologická specifikace; Předchůdci žánru římské satiry; Vznik žánru; Římská satira*) dělících se na několik dalších podkapitol, přičemž větší prostor je věnován procesu utváření satiry. Autorka si je vědoma, že je velmi podstatné správně definovat žánr, a proto nejprve určuje pozici satiry v rámci literární teorie. Může být matoucí, že kromě termínu žánr užívá autorka i pojem druh. Pozorný čtenář je však na tuto skutečnost upozorněn hned na počátku knihy (s. 14).

Na několika stránkách publikace je podána ortografie slova sat*ra v antických textech (s. 32–38). Skrze precizní rozbor výrazu i díky mnoha příkladům z citovaných pramenů je zřejmé, že satirického vyjádření užívali bezesporu již Řekové, přesto však v řecké literatuře neexistoval žánr, který by odpovídal římské satíře (s. 39). Řecký svět však Římanům poskytl velkou inspiraci. V mnoha řeckých literárních formách (jamb, komedie, diatriba aj.) lze nalézt satirickou tendenci. Je však pochopitelné, že v této publikaci je dán větší prostor spisovatelům – předchůdcům satiry z římské literatury.

Škoda jen, že právě kapitole s názvem *Římská satira* je věnována méně než polovina z celého obsahu. Osobu Lucilia, literáta a zakladatele satiry, kniha představuje. Horatius, význačný římský satirik, je však v následujících kapitolách přítomen pouze prostřednictvím citací z jeho děl, čtenář se bohužel nedozvídá nic souhrnného o jeho životě a tvorbě. Naopak za přínosné pokládám pojednání o kritice. Zde je mimo jiné vyjádřeno, že „kritika v satíře očekává od čtenáře nějakou reakci, příjemci se vůči ní musejí vymezit [...] Právě kritika (resp. invektiva) se stala konstitučním rysem římské satiry, alespoň zpočátku“ (s. 114).

Jako celek je publikace logicky rozvržena, domnívám se však, že uspořádání některých kapitol, respektive podkapitol, by se dalo zväžit. Konkrétně podkapitoly *Jak je žánr definován; Specifika žánru* by mohly být zařazeny před kapitolou pojednávající o Lucilioví, zakladateli satiry. Větší počet subkapitol přispívá monografii k její přehlednosti, proto i nezavěšený čtenář může lehce proniknout do problematiky genese satirického žánru. Je obdivuhodné, jak se autorce podařilo, i přes velké množství využitých pramenů a sekundární literatury, zachovat čtivost díla. Na první pohled se může zdát, že uvedených příkladů je až příliš v poměru k celkovému počtu stran knihy. Originály jsou ovšem překládány a provázeny komentářem, což svědčí o autorčině odbornosti.

Jsem si vědoma, jak nelehká je otázka zrodu a vývoje římské satiry, proto pokládám monografii Mariany Polákové za velmi cennou nejen pro běžného čtenáře, ale i pro samotné odborníky – pro klasické filology.

Mgr. Nina Jašková, Ph.D.

Department of Classical Studies

Masaryk University, Faculty of Arts

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Czech Republic